

YENİLENDİK

10. SINIF

Türk Dili ve Edebiyatı

Özetli - Lezzetli

SORU
BANKASI

10. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI SORU BANKASI

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Editör Yayınevine aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekânîk yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımını yapılamaz.

ISBN

978-605-280-371-4

SERTİFİKA NO

40613

KAPAK TASARIMI

Editör Yayınevi Dizgi Ekibi

SAYFA TASARIMI

Editör Yayınevi Tasarım Ekibi

BASKI VE CİLT

MLK
ANKARALI
matbaa uv lak ve setolon
0312 395 56 54

ANKARA

editör
yayınevi

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

Kitap hakkında görüş ve önerileriniz için

WhatsApp hattımız: 0 542 262 03 37

ÖN SÖZ

Geleceğin Parlayan Yıldızları,

Bu kitap Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği ders müfredatına uygun olarak hazırlanmıştır. Kitap, derslerde daha başarılı ve aktif olmanızı sağlayan birçok özelliğe sahiptir. Bu kitapla birlikte bilginizi artırmanın yanı sıra mukayese, muhakeme ve yorum yeteneği kazanacaksınız.

Eğlenceli ve görsel içeriğiyle sizlere neşeli bir çalışma imkânı sunan bu kitap, geleceğe yönelik hayallerinizin ve ideallerinizin ilk basamağı olacaktır.

Editör Yayınevi
www.editoryayinevi.com

KULLANIM ŞEMASI

Pembe numaralı sorular beceri temelli yeni nesil sorulardır.

11

- I. Ânatâr-î mana.
- II. Hasta eks oldu.
- III. Herkes senin arakçı olduğunu biliyor.
- IV. Harada yaşayırsan?

Aşağıdaki kavramlardan hangisi numaralanmış cümlelerden herhangi biriyi eşleştiremez?

- A) Ağız   B) Şive   C) Argo
D) Lehçe   E) Jargon

Gri numaralı sorular kazanım sorularıdır.

7

Öyle hesapsız çoştüğüm olur ki sanırım Mektepten henüz çıkmışım yaşım yirmi bir Kurduğum düşü gerçek etme gücü bendedir Ama nerde! Her bahar şaşmadan aldanırım

Bu dörtlüğün kafiye örgüsü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çapraz kafiye   B) Düz kafiye
C) Sarmal kafiye   D) Yarım kafiye
E) Tunç kafiye

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: GİRİŞ

EDEBİYATIN TARİH VE DİNLE İLİŞKİSİ - TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ	5
TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ - TÜRKLERİN KULLANDIĞI ALFABELER	17
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	21

2. ÜNİTE: HİKÂYE

TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYE / DEDE KORKUT HİKÂYELERİ	24
HALK HİKÂYELERİ / MESNEVİLER	27
HİKÂYE - TANZİMAT VE MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMLERİNDE HİKÂYE	30
FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER).....	37
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	43

3. ÜNİTE: ŞİİR

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK ŞİİRİ	47
İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK ŞİİRİ / İLK TÜRK - İSLAM ESERLERİ	50
HALK ŞİİRİ / ANONİM HALK ŞİİRİ	54
HALK ŞİİRİ / ÂŞIK TARZI HALK ŞİİRİ.....	57
HALK ŞİİRİ / DİNİ - TASAVVUFİ HALK ŞİİRİ	62
DİVAN ŞİİRİ.....	66
İSİM TAMLAMALARI	75
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	80

4. ÜNİTE: DESTAN / EFSANE

DESTANIN ÖZELLİKLERİ / DESTAN TÜRLERİ / DÜNYA EDEBİYATINDA DESTAN.....	83
TÜRK EDEBİYATINDA DESTAN	86
EFSANE.....	93
SIFATLAR / SIFAT TAMLAMALARI	98
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	104

5. ÜNİTE: ROMAN

DÜNYA EDEBİYATINDA VE TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN.....	107
TANZİMAT DÖNEMİ'NDE ROMAN.....	109
SERVETİFÜNUN DÖNEMİ'NDE ROMAN	114
MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE ROMAN	118
YÜKLEMİN TÜRÜNE VE YERİNE GÖRE CÜMLE TÜRLERİ.....	123
YAPILARINA GÖRE CÜMLE TÜRLERİ	129
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	134

6. ÜNİTE: TİYATRO

GELENEKSEL TÜRK TİYATROSU / GÖLGE OYUNU (KARAGÖZ).....	137
KÖY SEYİRLİK OYUNLARI / ORTA OYUNU / MEDDAHLIK	141
TÜRK EDEBİYATINDA MODERN TİYATRO.....	146
CÜMLE TÜRLERİ	150
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	152

7. ÜNİTE: ANI (HATIRA)

ANI TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ VE TÜRK EDEBİYATINDAKİ GELİŞİMİ	155
CÜMLE TÜRLERİ	159
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	161

8. ÜNİTE: HABER METNİ

HABER METİNLERİNİN ÖZELLİKLERİ / CÜMLE TÜRLERİ	164
YAZIM KURALLARI / NOKTALAMA İŞARETLERİ.....	169

9. ÜNİTE: GEZİ YAZISI

GEZİ YAZILARININ ÖZELLİKLERİ / CÜMLE TÜRLERİ	172
---	-----

CEVAP ANAHTARI.....	175
---------------------	-----

TEST 1

EDEBİYATIN TARİH VE DİNLE İLİŞKİSİ
- TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ

- 1
- I. Edebi eserlerle sanatçıları sosyal çevreleriyle beraber ele alır.
  - II. Edebiyatın geçirdiği evrelerle ilgili bilgiler verir.
  - III. Önemli olayları yer ve zaman göstererek sebep-sonuç ilişkisine dayalı bir şekilde açıklar.

Yukarıda verilen özelliklerden hangisi ya da hangileri edebiyat tarihiyle ilgilidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 2 Aşağıdaki ifadelerden hangisi sözlü edebiyatın özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Dilden dile, kuşaktan kuşağa söz yoluyla aktarılmıştır.
- B) Kalıcılığı sağlamak için genellikle ölçülü ve uyaklı bir şekilde ifade edilmiştir.
- C) Türk edebiyatının İslamiyet öncesi dönemi genel olarak bu özelliktedir.
- D) Göktürk Abideleri sözlü edebiyatın ilk örnekleri kabul edilir.
- E) İçerisinde destanlara ve mitolojik unsurlara sıkça yer verilmiştir.

EDEBİYATIN TARİH VE DİNLE İLİŞKİSİ

Edebiyat - Tarih ilişkisi: Tarih; insanların geçmişte meydana getirdikleri medeniyetleri, büyük toplumsal olayları, ekonomik ve coğrafi koşulları, savaşları, medeniyetlerin birbirleriyle ilişkilerini ve her türlü sosyal ve kültürel etkinliği gerçekliğe bağlı kalarak düzenli ve sistemli bir şekilde inceleyen bir bilim dalıdır. Edebiyat ise insanlığın bu tarihi süreç içinde oluşturduğu hem sözlü hem de yazılı edebi ürünlerden oluşan sanatsal bir etkinliktir.

- 3 Aşağıda verilen eserlerden hangisi Uygur Dönemi metinlerinden değildir?

- A) İrk Bitig
- B) Altun Yaruk
- C) Sekiz Yükmeç
- D) Prens Kalyanamkara
- E) Babürname

- 4 Aşağıda verilen anahtar kelimelerden hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatının özelliklerini yansıtmaz?

- A) Saf Türkçe
- B) Ozan, kam, baksı
- C) Sosyal hayat
- D) Ümmetçi anlayış
- E) Mitoloji ve olağanüstülükler

- 5 Aşağıdakilerden hangisi hikâye, roman ve tiyatro türlerinin edebiyatımıza girdiği ve ilk yerli ürünlerinin verildiği dönemdir?

- A) Servetifünun Dönemi
- B) Fecriati Dönemi
- C) Cumhuriyet Dönemi
- D) Tanzimat Dönemi
- E) Milli Edebiyat Dönemi

Tarih, bir milletin ortak hafızası olduğundan edebiyatı tarihten bağımsız bir şekilde düşünmek mümkün değildir. Tarihi olaylar her dönemde edebi ürünlerin başlıca konuları arasında yer almıştır. Ancak sanatçıların tarihi olayları çoğu zaman olayın özüne bağlı kalmak şartıyla kendi hayal dünyasından bir şeyler katarak okuyucuya sunarlar. Bu nedenle tarihi olayları konu alan edebi ürünler sanatsallık özelliklerinden bir şey kaybetmez. Edebiyat ile tarih arasındaki ilişkinin bir başka yönü de "edebiyat tarihi" alanında yapılan çalışmalardır.

10 İslamiyet'in kabulüyle birlikte kaleme alınan ilk eserlerde İslam dininin esasları üzerinde durulmuş, bu din insanlara açıklanmış ve sevdirilmiştir. Bu sayede İslamiyet, Türkler arasında daha geniş bir alanda ve daha hızlı bir şekilde yayılmıştır.

Yukarıdaki parçada edebiyat ile aşağıdakilerden hangisi arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır?

- A) Tarih   B) Sosyoloji   C) Psikoloji
D) Felsefe   E) Din

11 Orhun Abideleri'ni ilk kez bulan ve ilk kez okuyan araştırmacılar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

- A) Yadrntsev - Vilhelm Thomsen
B) Vilhelm Thomsen - Radloff
C) Yadrntsev - Radloff
D) A. Van Gabain - Yadrntsev
E) Vilhelm Thomsen - A. Van Gabain

12 Budizm'in kutsal kitabıdır. 10. yüzyılın ilk yarısında yazılan eser, 17. yüzyılda bulunmuştur. Eser, Budizm'in esaslarını, felsefesini ve Buda'nın menkıbelerini anlatır.

Yukarıda hakkında bilgi verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Altun Yaruk
B) Prens Kalyanamkara
C) Sekiz Yükmeç
D) Huastuanift
E) Maitrisimit

Uygur Dönemi Türk Edebiyatı

Uygur Dönemi'nde hem yazıt hem de kitap şeklinde tertip edilmiş metinler mevcuttur. Bu metinler daha çok Budizm ve Maniheizm inançlarının esaslarını konu almaktadır. Bu metinlerden hareketle Uygurların kâğıda kitap basma tekniğini bildikleri anlaşılmaktadır. Uygurlar Dönemi'nden kalma birçok hikâyenin yanında "kökünç" denilen bir tür ilkel tiyatro eseri de vardır. Uygur Dönemi metinleri masallar, sutralar, tövbe duaları, büyü metinleri, felsefi metinler, halk hekimliği konulu metinler şeklinde

13 İslamiyet'in kabulünün edebiyata yansımaları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Arapça ve Farsça, Türk edebiyatında etkili olmaya başlamıştır.
B) Arap edebiyatı nazım biçimleri kullanılmaya başlanmıştır.
C) Aruz ölçüsü hakimiyetini kaybetmiştir.
D) Tasavvuf düşüncesi eserlerde işlenmiştir.
E) Verilen ilk eserlerde İslami öğretiler görülür.

14 Aşağıda verilenlerden hangisi ilk Türk - İslam eserleri arasında gösterilemez?

- A) Kutadgu Bilig
B) Atabetü'l Hakayık
C) Divan-ı Hikmet
D) Dîvânu Lugâti't-Türk
E) Leyla ile Mecnun Mesnevisi

15 Aşağıda verilen özelliklerden hangisi Uygur Dönemi metinleri ile ilgili değildir?

- A) Bu eserler 14 harfli Uygur alfabesiyle yazılmıştır.
B) Maniheizm ve Budizm'in etkisi görülür.
C) Buda'nın menkıbeleri ve Budist yaklaşımlar temel konulardır.
D) Metinlerin tamamı taşlar üzerine kazınmış yazıt niteliğindedir.
E) Falcılık, büyücülük ve tıpla ilgili konuları yansıtan metinler söz konusudur.

sınıflandırılabilir. Uygurlar bu eserleri 14 harfli Uygur alfabesiyle yazmışlardır. İrk Bitig, Altun Yaruk, Sekiz Yükmeç, Maitrisimit, Prens Kalyanamkara bu dönem eserlerinden bazılarıdır.

İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

Karahanlı hükümdarı Satuk Buğra Han'ın 920'de Abdülkerim adını alarak Müslüman olması, İslamiyet'in Türkler arasında yayılmasında dönüm noktası olmuştur. Karahanlı Devleti Dönemi'nde İslamiyet, devletin resmi dini olarak kabul edilmiştir.

TEST 3

TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ -
TÜRKLERİN KULLANDIĞI ALFABELER

1 Türklerin kullandığı alfabeler aşağıdaki-
lerin hangisinde günümüzden geçmişe
doğru kronolojik sıra ile verilmiştir?

- A) Latin alfabesi - Kiril alfabesi - Arap alfa-
besi - Uygur alfabesi - Göktürk alfabesi
- B) Latin alfabesi - Uygur alfabesi - Arap alfa-
besi - Göktürk alfabesi - Kiril alfabesi
- C) Kiril alfabesi - Arap alfabesi - Göktürk
alfabesi - Uygur alfabesi
- D) Latin alfabesi - Kiril alfabesi - Arap alfa-
besi - Göktürk alfabesi
- E) Göktürk alfabesi - Uygur alfabesi - Arap
alfabesi- Latin alfabesi

2 Aşağıda verilen özelliklerden hangisi
Göktürk alfabesiyle ilgili değildir?

- A) VII ve IX. yüzyıllar arasında yaygın ola-
rak kullanılmıştır.
- B) Bu alfabe kullanılarak oluşturulan yazı
tarzına runik denmiştir.
- C) Alfabede çift sestem oluşan harfler de
vardır.
- D) Bu alfabe çözen ilk kişi Rus araştırma-
cı Yadrintsev'dir.
- E) 38 harften oluşan alfabede ünlü ve ün-
süz harf sistemi mevcuttur.

3 Arap alfabesinden sonra en geniş çaplı
kullanılan alfabedir. Türk dili ve lehçelerinin
yazımında kullanılır. Özellikle en eski Slav
kitaplarının yazımında kullanılan bu alfabe
9. yüzyılda oluşturulmuştur. Günümüzde
ise hâlâ bu alfabe kullanıyan birçok Türk
boyu vardır.

Yukarıdaki bilgiler aşağıdaki alfabeler-
den hangisine aittir?

- A) Uygur alfabesi
- B) Latin alfabesi
- C) Kiril alfabesi
- D) Arap alfabesi
- E) Göktürk alfabesi

4 Göktürkçe ve Uygurcanın etkili olduğu bu
dönemde Türk adının geçtiği ilk ürünlere ve
ilk Türkçe belgelere rastlanmaktadır. Türk-
çenin bilinen en eski örneklerinin yer aldığı
bu dönem 8-13. yüzyıllar arasını kapsamak-
tadır.

Yukarıdaki parçada verilen bilgiler Türk-
çenin tarihi gelişim aşamalarından han-
gisini ifade eder?

- A) Altay Dil Birliği
- B) Eski Türkçe
- C) Yeni Türkçe
- D) İlk Türkçe
- E) Orta Türkçe

TÜRKÇENİN TARİHİ GELİŞİMİ

Türkçenin tarihi gelişimi incelendiğinde en eski yazılı kaynak-
ların II. Göktürk Devleti zamanında (8. yy. başlarında) yazılan
Orhun Yazıtları olduğu görülür. Orhun Yazıtları'nda kullanılan
dilin işlevliliği ve olgunluğu, Türklerin yazı dilini 8. yüzyıldan önce
de kullanmış olduğunu göstermektedir. Türkçenin yazı dili ola-
rak en eski dönemlerden günümüze kadar geçirdiği aşamalar
sunlardır:

Eski Türkçe Çağı

Göktürk Devleti'nin kurulmasıyla başlayan dönemdir. Türk yazı
dilinin belgelerle takip edilebilen ilk dönemidir. Bu dönem; gü-
nümüzde Türk dili ile ilgili bilinen ilk belgelerin yazıldığı yüzyıl
olan MS VIII. yüzyılda başlar, X. yüzyıl sonuna kadar devam
eder. Bazı Türkologlar bu döneme Karahanlı Türkçesini de kata-
rak Eski Türkçe devrini XIII. yüzyıla kadar devam ettirirler. Eski
Türkçe devresinin, Göktürk Dönemi ve Uygur Dönemi olmak
üzere başlıca iki dönemi vardır.

2. ÜNİTE

HİKÂYE

TEST 1

TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYE - DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

- 1 “Dede Korkut: Kılıç çalarsan elin kurusun, dedi. Hak Teâla'nın emri ile Deli Karçar'ın eli yukarıda asılı kaldı. Zira Dede Korkut keramet sahibi idi, dileği kabul olurdu.”

Dede Korkut Hikâyeleri'nden alınan yukarıdaki parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Hikâyelerde İslami öğelerin görüldüğüne
- B) Göçebe hayatın sürdürüldüğüne
- C) Dede Korkut'un, eli kılıç tutan yiğit bir yapısının olduğuna
- D) Dede Korkut'un hikâyelerdeki başkahraman olduğuna
- E) Gayrimüslimlerle mücadelelerin anlatıldığına

- 2 **Aşağıdakilerden hangisi Dede Korkut Hikâyeleri'nin şekil özelliğini yansıtır?**

- A) Bir ön söz ve nazım-nesir karışık on üç hikâyeden oluşur.
- B) Bütün hikâyelerde dini unsurlara rastlanır.
- C) Hikâyelerde olağanüstünlüklere de yer verilmiştir.
- D) Hikâyeler didaktik özellik gösterir.
- E) Eserde adalet, doğruluk, yiğitlik gibi değerler yüceltilmiştir.

- 3 **Aşağıdakilerden hangisi destan geleneğinden halk öykücülüğüne geçiş döneminin ilk ürünüdür?**

- A) Kutadgu Bilig
- B) Dîvânü Lugâti't-Türk
- C) Atabetü'l Hakayık
- D) Kitab-ı Dede Korkut
- E) Cemşid ü Hurşit

- 4 **Aşağıda verilenlerden hangisi Dede Korkut Hikâyeleri'nde yüceltilen değerler arasında gösterilemez?**

- A) Misafirperverlik
- B) Kahramanlık
- C) Sözünde durma
- D) Cömertlik
- E) Riyakârlık

- 5 **Oğuz Türklerinin diğer Türk boylarıyla yaptıkları savaşları anlatan destani hikâyelerdir. Hikâyelerde Oğuz Türklerinin inanışları, yaşayışları, gelenek ve görenekleri, yiğitlikleri, ahlaki, saf, arı ve duru bir Türkçe ile dile getirilmiştir.**

Yukarıdaki parçada hakkında bilgi verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dîvânü Lugâti't-Türk
- B) Dede Korkut Hikayeleri
- C) Muhakemetü'l Lûgateyn
- D) Kutadgu Bilig
- E) Danişment Gazi Destanı

TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYE

Türk edebiyatında modern anlamda hikâye türünün ilk örneklerine Tanzimat Dönemi'nde (1860) rastlanmaktadır. Bu dönemden önce Türk edebiyatının halk edebiyatı kolunda **Dede Korkut Hikâyeleri** ve **halk hikâyeleri**, divan edebiyatı kolunda ise **mesneviler** modern hikâyenin yerini tutmuştur.

Dede Korkut Hikâyeleri: Destandan halk hikâyesine geçişin ilk örnekleridir. Anadolu'da ve Azerbaycan'da yaşayan Müslüman Oğuz boylarının geleneklerini, göreneklerini, iç mücadelelerini, doğaüstü güçlerle ve düşmanlarıyla savaşlarını nazım - nesir karışık bir biçimde anlatan sözlü edebi ürünlerdir. İslamiyet'in kabulünden sonraki dönemden (11 - 12. yüzyıl) bahsedilse de İslamiyet öncesi döneme ait pek çok iz de bulunmaktadır.

TEST 2

HALK HİKÂYELERİ - MESNEVİLER

1 Aşağıda verilen halk hikâyeleri, konularına göre gruplandığında hangisi diğerlerinden farklı bir özellik taşır?

- A) Ferhat ile Şirin
- B) Âşık Garip
- C) Kerem ile Aslı
- D) Emrah ile Selvihan
- E) Dede Korkut Hikâyeleri

2 Mesnevi nazım şekliyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İran edebiyatından Türk edebiyatına geçen bir türdür.
- B) Beyit sınırlaması yoktur ve aruzun kısa kalıplarıyla yazılır.
- C) Her beyit kendi arasında kafiyelidir.
- D) Divan şiirinde beş mesneviden oluşan eserlere cönk adı verilmiştir.
- E) Aşk hikâyeleri, savaşlar, dini ve felsefi konular sıkça ele alınmıştır.

3

- I. Derin ve ayrıntılı psikolojik tahliller
- II. Anonimlik
- III. Ağız özellikleri
- IV. Diyaloglara dayalı anlatım

Yukarıda verilen ifadelerden hangisi, halk hikâyelerinde görülen şekil ve içerik özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I ve IV

Halk Hikâyesi: Halk hikâyesi; gerçek ya da gerçeğe yakın olayların nazım-nesir karışık bir şekilde anlatıldığı sözlü edebi ürünlerdir. Âşıklar tarafından genellikle saz eşliğinde anlatılan halk hikâyeleri, destanların şekil ve içerik bakımından değişikliğe uğramış hâlidir.

Halk Hikâyelerinin Genel Özellikleri:

- Halk hikâyeleri ortaya çıktıkları dönemin sosyal, siyasi, dini ve ekonomik özellikleri hakkında bilgi verir.

4 Aşağıda verilen eserlerden hangisi mesnevi türünde kaleme alınmamıştır?

- A) Mevlid
- B) Garib-name
- C) Hüsn ü Aşk
- D) Hüsrev ü Şirin
- E) Dede Korkut Hikâyeleri

5 Aşağıdakilerden hangisi halk hikâyelerini modern hikâyeden ayıran niteliklerden biri değildir?

- A) Manzum bölümlere yer verilmesi
- B) Genellikle saz eşliğinde anlatılması
- C) Kişi, yer, zaman ve olay gibi yapı öğelerine sahip olması
- D) Yöresel söyleyişlere ağırlık verilmesi
- E) Sözlü edebiyat geleneğinden doğması

6 Halk hikâyeleriyle ilgili aşağıda verilen ifadelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) İçinde manzum parçalar olmayan hikâyelere kara hikâye denir.
- B) Halk hikâyelerinde kalıplaşmış sözlere yer verilebilir.
- C) Halk hikâyelerinde milli özellikler ağır basar.
- D) Kısa ve güldürücü halk hikâyelerine karavelli denir.
- E) Halk hikâyelerinde inançla ilgili konulara yer verilmez.

- İçinde manzum parçalar olmayan hikâyelere kara hikâye; kısa, mensur, güldürücü hikâyelere ise karavelli denir. Kişiler ve olaylar gerçeğe yakındır, olağanüstülük oldukça sınırlıdır.

- Olaylar halkın diliyle, nazım ve nesir karışık bir üslupla anlatılır. Hikâyelerde olayın anlatımını hızlandırmak için nesir, duyguları daha etkili yansıtmak için nazım kullanılmıştır.

- Genellikle âşıklar tarafından saz eşliğinde anlatılır. Halk hikâyeleri milli edebi ürünlerdir.

TEST 4

HİKÂYE, TANZİMAT VE MİLLÎ
EDEBİYAT DÖNEMLERİNDE HİKÂYE

- 1 Talat Hanım orta boylu, epeyce nahif vücutlu, kara kaş ve gözlü, ağız burnu dahi pek mütenasip bir kadın olup şair kadınlardan hemen hiçbir farkı yok ise de güzellerde bir de "an" ile "cazibe" denir şey vardır ki gönülleri asıl o hassa celp eder. Talat Hanım epeyce hâli vakti yerinde bir kadındır. Kocasını Murtaza Bey ise Bosna'nın çiftlikatına malik beylerden olmayıp orta halli erbabı servettendir.

Yukarıdaki metin türü ve ait olduğu tarihsel dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deneme - Millî Edebiyat
B) Hatıra - Divan Edebiyatı
C) Hikâye - Tanzimat Edebiyatı
D) Roman - Cumhuriyet Edebiyatı
E) Münşeat - Servetifünun Edebiyatı

- 2 Memleketi ve memleket gerçeklerini yansıtmayı amaçlayan Millî Edebiyat Dönemi öyküsünün anlatımı büyük ölçüde gözlemci gerçekçiliğe dayanır. Bu dönemin ünlü yazarlarından biri olan ..... gerçeklik akımına bağlı kalmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıda verilenlerden hangisi getirilemez?

- A) Reşat Nuri Güntekin
B) Refik Halit Karay
C) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
D) Halide Edip Adıvar
E) Rezaizade Mahmut Ekrem

- Anadolu ve Anadolu insanını gözlemleyen bu dönem sanatçıları onların acılarını, sevinçlerini, beklentilerini ve hayallerini eserlerine yansıtmışlardır.
- Tarihte yaşanmış kahramanlıkların yanı sıra günlük olaylara da yer verilir.
- Hikâyelerde acı ve gülünç olaylar iç içedir. Çünkü yazarın amacı hayatı tüm gerçekliğiyle ele almaktır.

- 3
- Yaşama iç içe ve toplumsal sorunları öne çıkaran bir hikâye anlayışı vardır.
  - Eserlerde daha çok yaşanan zaman anlatılmıştır.
  - İlerleme, çağdaşlık, cehalet, yoksulluk ve memleketçilik eserlerde ele alınan temel konulardandır.

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri Millî Edebiyat Dönemi hikâye anlayışıyla ilgilidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

- 4 Sade bir dille yazdığı hikâyelerde olaya önem vermiştir. On yıllık yazın yaşamında yüz yirmiden fazla hikâye yazmıştır.

Yukarıdaki parçada tanıtılan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
B) Ömer Seyfettin
C) Halide Edip Adıvar
D) Reşat Nuri Güntekin
E) Refik Halit Karay

- 5 Tanzimat Dönemi'nde kaleme alınmış aşağıdaki eserlerden hangisinin türü hikâye değildir?

- A) Saime   B) Diplomalı Kız   C) İntibah
D) Bir Hatıra   E) Ölüm Allah'ın Emri

- Hikâyelerde genellikle Maupassant tarzı (olaya dayalı) anlatım esas alınmıştır.
- Hikâyelerde mekân ilk kez İstanbul dışına taşmıştır.
- Tanzimat ve Servetifünun hikâyelerinin çoğunda mekân genellikle İstanbul'dur. Ancak Millî Edebiyat ile birlikte Anadolu'ya hatta başka ülkelere yönelme başlamış, hikâyelerin alanı genişletilmiştir.

11 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir eylem ek eylem olarak yüklem olmuştur?

- A) Yaz aylarında evde en sevdiği iş, çiçekleri sulamaktır.
 B) Sevgi, insanları birbirine yaklaştıran tilsimli bir duygudur.
 C) Yaşlı insanlara karşı davranışları çok kırıncıydı.
 D) Bu yörede avlanmak, iki ay süreyle yasaklanmıştır.
 E) Bir kitap okunurken önemli görülen yerler not alınmalıdır.

12 Kedinin yaptıklarından bakan fareler çözüm yolu bulmak için bir araya gelir. Genç bir fare "Kedinin boynuna bir çan asalım. Bu sayede gelince onu duyar, tedbir alırız." diye bir öneride bulunur. Fareler onu çilgınca alkışlayarak onaylar. Bu esnada yaşlı bir fare konuşmak için izin ister, "Her şey güzel de bu çanı kedinin boynuna kim asacak?" der.

Yukarıdaki parçada fiilimsi türünde kaç tane sözcük vardır?

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8 E) 9

13 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmıştır?

- A) Çatlaklarla dolu cildi kurumuş ve solmuştu.
 B) Evin etrafı yabancı otlarla kaplıydı.
 C) Peşini bırakmayan bu adamdan kurtulmanın yollarını arıyordu.
 D) Sana küçük bir hediye aldım.
 E) Sivri dili, başına çok iş açmıştı.

14 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim-fiil ve sıfat-fiil bir arada kullanılmıştır?

- A) Buradan geçen insanları gözlemek benim görevimdi.
 B) O gün seni görünce ağlamak istedim ancak zor olsa da bu isteği bastırdım.
 C) İyi yaşamış insanlara imrenerek bakıyordum.
 D) Emaneti getirecek çocuğu kimse tanıymıyordu.
 E) Onun yürüyüşünü görmek için buraya gelmiş.

15 1. Çok okuyan mı bilir?

2. Çok gezenler geç yaşlanırlar.
 3. Çalışan elbet karşılığını alır.
 4. Kazadan sonra acınası bir hâle düşmüş.
 5. Bu konuda bana soracakların var mı?
 6. O sararmış gömleği giyme artık.

Kaç numaralı bölümlere yazılmış cümlelerde adlaşmış sıfat-fiil bulunmamaktadır?

- A) 2 ve 5 B) 3 ve 4 C) 4 ve 6
 D) 5 ve 6 E) 1 ve 3

- > Kitap okuyan insanları görünce daha sessiz oldu.
- > Yıkılması gurbet bir türlü yakamı bırakmıyor.
- > Bitmez tükenmez yollar var önümüzde.
- > Dönülmez akşamın ufkundayız.
- > Uzun süre bir çıkar yol aramıştık.
- > Bu toplantıda da bilindik sözler söylüyordu.
- > Söylediğim şarkı herkesi duygulandırmıştı.
- > Gelecek günlere umutla bakıyordu.

- > Yapacağım işleri düşündükçe heyecanlanıyordum.
- > Pişmiş aşı su katılmaz, diyerek hepimizi uyardı.
- Sıfat - fiil ekini alan bazı sözcükler kalıcı isim olabilir.
- > Yolcular her gün saatlerce dolmuşu beklemekten sıkılmışlardı.
- > Yazar güçlü kalemi sayesinde epeyce yol katetti.
- > Karşıdaki çağlayanın şırlıltısı duyuluyordu.

6 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) ötekilerden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Dört yaşındaki çocuk kendi kendine giyinip soyunabilir, giysisinin fermuarını açıp kapatabilir.
- B) Altı aylık bebek sesli gülmeye başlar, çığlık atar.
- C) Bebek bir yaşını doldurunca oyuncuğunu size verebilir, sizden geri alabilir.
- D) Üç yaşındaki çocuk, kimseden yardım almaksızın yemek yiyebilir.
- E) Bir aylık bebek sizi tanıdığını belli eder, sesinizi işitince sakinleşir.

7 Kentler de insanlar gibidir(I) bir mazisi vardır kentlerin. Kimi kentler tarihin gölgesinde kalmış(II) adını unutturmuştur. Kimileri öyküler anlatır(III) kimileriye yalnızca dinler. Sözün kısası her kent(IV) kişiliğini yüzlerce hatta binlerce yıldan beri tarih denen eleği sallaya(V) sallaya oluşturmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) konması yanlış olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanışı yoktur?

- A) Bu annemin, İstanbul'da, doğan bir kadının öyküsüdür.
- B) Bu, annemin İstanbul'da doğan, bir kadının öyküsüdür.
- C) Bu; annemin, İstanbul'da doğan bir kadının; öyküsüdür.
- D) Bu annemin, İstanbul'da doğan, bir kadının, öyküsüdür.
- E) Bu; annemin, İstanbul'da doğan bir kadının, öyküsüdür.

9 Kentin "Buğday Pazarı" denilen meydanında sıra sıra dükkânlar (I) Dükkânların önlerine sıralanmış çuvallarda buğday, bulgur, baharat (II) Değişik boydaki torbalarda ıhlamur, papatya, çörek otu, pul biber, ada çayı (III) İçindekilerin görünmesi için torbaların ağızları yarısına kadar kıvrılmış (IV) Bu ilgi çeken görüntüyü tamamlayan telaşlı bir kalabalık (V)

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine ötekilerden farklı bir noktalama işareti konmalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10 Hümanizma akımı(I) sanat ve edebiyatta eski Yunan ve Latin yazarların estetik görüşlerine bağlanma(II) onların yapıtlarını sevmeye(III) anlayışını getirmişti. Bu anlayışa göre Yunan ve Latin edebiyatları örnek alınacak(IV) bu edebiyatlarda işlenen duygu ve düşünceler benimsenecekti. Böyle de oldu. Kimi sanatçılar, hümanizmanın getirdiği(V) bu anlayışa yöneldiler.

Parçadaki numaralandırılmış yerlerden hangilerine herhangi bir noktalama işareti getirilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

11 Aşağıdakilerin hangisinde virgül kaldırılırsa cümlelerin anlamı değişir?

- A) Karanlık, dar sokaklardan geçmesi gerekiyordu.
- B) Doktor Hanım, yazısını bitirerek doğruldu.
- C) Bu gece, nöbet sırası ona gelmişti.
- D) Küçük, çam ağacının arkasına saklanmıştı.
- E) Koca bir yılı, böyle bekleyerek geçirecekti.

5 ..... tarafından 1072 - 1074 yıllarında yazılan ..... Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmıştır. Eser İslamiyet öncesi Türk edebiyatı, Türk coğrafyası ve kültürü hakkında bilgi vermektedir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) Ali Şir Nevai - Muhakemetü'l Lügateyn
- B) Ahmet Yesevi - Divan-ı Hikmet
- C) Yusuf Has Hacip - Kutadgu Bilig
- D) Kaşgarlı Mahmut - Dîvânu Lugâti't-Türk
- E) Edip Ahmet Yükneki - Atabetü'l Hakayık

6 Dîvânu Lugâti't-Türk ile ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Türkçenin Arapçadan üstün olduğunu göstermek için yazılmıştır.
- B) İslamiyet öncesi sözlü dönem ürünlerinden destan, sagu ve sav örneklerine yer verilmiştir.
- C) Ansiklopedik bir sözlük özelliği taşımaktadır.
- D) 14. yüzyılda yazılmış bir sözlüktür.
- E) Türk kültürü hakkında bilgiler içermektedir.

7 Türk - İslam edebiyatının ilk manzum eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Atabetü'l Hakayık
- B) Dîvânu Lugâti't-Türk
- C) Risaletü'n Nushiye
- D) Kutadgu Bilig
- E) Divan-ı Hikmet

8 Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Kutadgu Bilig'de söz edilen sembolik karakter ve bu sembolik karakterin temsil ettiği kavram doğru verilmiştir?

- A) Kün Togdı - Vezir - Adalet
- B) Ay Toldı - Hükümdar - Mutluluk
- C) Ögdülmüş - Vezirin oğlu - Akıl
- D) Odgurmış - Vezirin kardeşi - Mutluluk
- E) Ay Toldı - Vezir - Akıbet

9 Aşağıda verilen isimlerden hangisi "Hikmet" adı verilen şiirleriyle birçok mutasavvıfı etkilemiş ve onlara tasavvuf yoluyla ilgili bilgiler sunmuştur?

- A) Mevlana Celaleddin Rumi
- B) Yunus Emre
- C) Hacı Bektaş Veli
- D) Hoca Ahmet Yesevi
- E) Kaşgarlı Mahmut

Geçiş Dönemi Eserleri

Bu dönem, Türklerin İslamiyet'i kabul etmeye başladıkları 10. yüzyıl ile divan edebiyatının başlangıcı kabul edilen 13. yüzyıl arasında kapsamaktadır. Bu döneme "geçiş dönemi" denmesinin nedeni edebi eserlerde İslamiyet öncesi dönemin özellikleri ile İslami dönemin özelliklerinin bir arada görülmesidir. Bu dönem eserlerinde hem Uygur alfabesi hem de Arap alfabesi kullanılmıştır.

Geçiş dönemi eserleri olarak adlandırdığımız eserler şunlardır:

- Kutadgu Bilig
- Atabetü'l Hakayık
- Dîvânu Lugâti't-Türk
- Divan-ı Hikmet

1. **Kutadgu Bilig:** 11. yüzyıl Karahanlı Uygur Türklerinden Yusuf Has Hacib'in Doğu Karahanlı hükümdarı Tabgaç Buğra Han'a (Ebû Ali Hasan bin Süleyman Arslan) atfen yazdığı ve takdim ettiği Türkçe eserdir.

- 6 Âşık şiirlerinde son dördlük ya da bentte şiiri söyleyenin adına veya şiirde kullandığı takma ada yer verilir, dolayısıyla bu ürünün kime ait olduğu kayda geçirilmiş olur.

Âşık tarzı şiirlerin son dördlüğünde adına veya takma adına yer verme aşağıdakilerden hangisiyle adlandırılır?

- A) Mahlas B) Mazmun C) Tapşırma
D) Cönk E) Divançe

- 7 Halk şiirinin en uzun nazım biçimidir. 100 dördlüğe kadar olanları vardır. Genellikle hecenin 11'li kalıbıyla söylenir. Savaş, deprem, yangın, salgın hastalık, eşkiya ve ünlü kişilerin serüvenleri gibi konular işlenir.

Bu parçada sözü edilen nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mâni B) Semai C) İlahi
D) Destan E) Varsağı

- 8 Aşağıdakilerden hangisi halk şairi olan âşıkların özelliklerinden biri değildir?

- A) Hece ölçüsünü kullanmaları
B) Beyitler hâlinde şiir yazmaları
C) Saz eşliğinde şiir söylemeleri
D) Usta - çırak ilişkisi ile yetişmeleri
E) Halkın konuştuğu dili kullanmaları

- Dörtlükler hâlinde yazılan koşmalarda dördlük sayısı üç ila beş arasında değişir.
- Koşmalarda genellikle aşk, doğa, yiğitlik, sosyal eleştiri, özlem, acı gibi konular ele alınır.
- İlk dördlüğün kafiye örgüsü xaxa ya da aaab biçiminde olur. Diğer dördlüklerin ilk üç dizesi kendi arasında kafiyelenir, dördüncü dize birinci dördlüğün son dizesiyle kafiyelenir. (cccb, dddb...)

- 9 Âşık tarzı halk şiirinin İslamiyet öncesi Türk şiiriyle benzer yönleri arasında;

- I. Dörtlük nazım biriminin kullanılması
II. Şiirlerin ezgili olması
III. Hece ölçüsünün kullanılması
IV. Şiirleri çeşitli defterlere kaydetme

hangileri gösterilebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) I, II ve III E) II, III ve IV

- 10 Dinleyin ağalar medhin eyleyim
Elma yanaklımın kara kaşlımın
O gül yüzlerine kurban olayım
Dal gerdanlığımın da sırma saçlımın

Yukarıdaki dördlüğün nazım türü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Ağıt B) Varsağı C) Güzelleme
D) Koçaklama E) Taşlama

- 11 Âşık tarzı halk edebiyatının en güçlü şairlerindendir. Şiirlerinin tamamında hece ölçüsünü kullanmıştır. Diyar diyar dolaşmış, güzelleme ve semai türünde şiirler yazmıştır.

Yukarıda verilen özellikler aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Kaygusuz Abdal
B) Dadaloğlu
C) Yunus Emre
D) Pir Sultan Abdal
E) Karacaoğlan

- Koşmanın son dördlüğünde şairin mahlasına yer verilir. Âşığın son dördlükte mahlasına yer vermesi "tapşırma" olarak adlandırılır.
- **Koşmalar konularına göre şu türlere ayrılır:**
Güzelleme: Aşk, hasret, ayrılık, doğa sevgisi gibi lirik konuları işleyen koşmalardır. Âşık şiirindeki en önemli temsilcisi Karacaoğlan'dır.
- **Taşlama:** Bir kişi, olay ya da durumu eleştiren koşmalardır. Taşlama türünün divan şiirindeki karşılığı hicivdir.

20

Aşağıdaki manilerden hangisi konu bakımından verilen görselle uyuşmaktadır?

- A) A benim biriciğim
Yanıyor yüreciğim
Eğer sana varmazsam
Vallahi öleceğim
- B) Ahırda kara dana
Sinek düştü ayrına
Gelini karı eden
Kaynanadır kaynana
- C) Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının hâlinde
Ne bilsin yarasızlar
- D) Yaradan
Tabip anlar yaradan
Cümlenin ver muradın
Benim de ver Yaradan
- E) Kaynanam kara kazık
Gelen geline yazık
Kaynanamın gözüne
İki çatal bi kazık

- 21 En az iki âşığın belli kurallar çerçevesinde, herhangi bir hazırlık yapmadan karşılıklı şiir söyleyerek ustalıklarını öne çıkardıkları âşıklık geleneği atışmadır. Bu gelenek, âşıkların birbirlerine sazda ve sözde yemek için şiir söyleme yarışına girmeleri şeklinde de tanımlanabilir.

Buna göre aşağıdaki dörtlüklerden hangisinin bir âşık atışmasından alındığı söylenemez?

- A) Âşıklar sık dokur, ince eğinir
Bazı efkârların çalar çağırır
Bazı suskun gezer bazı bağırır
Bazı yiğitlenir narası vardır.
- B) Düşün de cevap ver inceden ince
Varlık yokluk her şey ilim mi sence
Diyorsun ki bunlar akıl düşünce
Keramet mucizad neden var oldu
- C) Önce parlak ziyası söndü
Hep müminler ona yüzünü döndü
Nerden geldi Kabetullah'a kendü
Hacer'ül esvedün taşını söyle
- D) Bir sualim vardır Âşık İmamî
Kutsal kitabımın başını söyle
İnan ki sözlerim gayet samimi
Doluya dokunma boşuna söyle
- E) Siz geniş zamanlar umuyordunuz
Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek
Yılların telaşlarda bu kadar çabuk
Gececeği aklınıza gelmezdi

Destan: Halk şiirinin en uzun nazım biçimi olan destanlarda, dörtlük sayısının zaman zaman 100'e ulaştığı görülür. Destanlarda savaş, deprem, yangın, salgın hastalık ve ünlü kişilerin serüvenleri gibi konular işlenir. Bu konuların yanında, mizahi ya da kişisel konuları yansıtan destanlar da vardır.

Destanların şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Destanlar kendine özgü bir ezgiyle söylenir.

- Destanlar genellikle hece ölçüsünün 11'li kalıbıyla yazılır. 8'li heceyle yazılan destanlar da vardır.
- Diğer nazım şekillerinden farklı olarak destanlarda bir duygu değil olay anlatılır.
- Kafiye örgüsü koşmayla ayındır.
- Toplumsal konuları yansıtabileceği gibi bireysel konuları da yansıtabilir.

TEST 6

DİVAN ŞİİRİ

1 Aşağıdakilerden hangisi divan edebiyatı sanatçılarından özelliklerinden biri değildir?

- A) Yabancı sözcük ve tamlamaları çok kullanmaları
- B) Konuların anlatımında ortak söyleyişlerden yararlanmaları
- C) Bütün güzelliğinden çok parça güzelliğine önem vermeleri
- D) Arap ve Fars edebiyatından etkilenmiş olmaları
- E) Dini konulara hiç yer vermemeleri

2 Aşağıdakilerden hangisi divan edebiyatı nazım biçimlerinden değildir?

- A) Gazel
- B) Şarkı
- C) Semai
- D) Tuyuğ
- E) Rubai

3 Aşağıdakilerden hangisi kasidenin bölümlerinden değildir?

- A) Girizgah
- B) Tegazzül
- C) Fahriye
- D) Nesib
- E) Şathiye

4 Aşağıdaki beyitlerden hangisi bir gazelin matla beyti olabilir?

- A) Şükrâne senin yoluna bin cân ola bir gün
Kim hazretine ermeğe imkân ola bir gün
- B) Aşkın yoluna ok gibi can doğruluk eyler
Tâ kaşlarının yayına kurbân ola bir gün
- C) O zülf-i perîşan bana görsen neler eyler
Demez bana kim gönlü perîşân ola bir gün
- D) Ağyârı sürüp gönlüm evin halvet edindim
Tâ kim gele ol yâr ana mihmân ola bir gün
- E) Ey bülbül-i dilhaste melûl olma kafeste
Kim menzilin ol bağ ü gülîstân ola bir gün

5 Divan şiirinin İran edebiyatından aktarılmış, şaire ..... bir estetiği vardır. Sevgilinin boyundan, posundan başlayarak saçları, kaşları, gözleri, kirpikleri, ağzı, dişleri, dudakları, yanakları ..... adı verilen hazır benzetmelerle anlatılır, sevgili bu şekilde övülür.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) örnekler sunan - istiare
- B) yön gösteren - mecaz-ı mürsel
- C) konu seçme olanağı vermeyen - tenasüp
- D) özgürlük tanımayan - mazmun
- E) kolaylık sağlayan - teşhis ve intak

DİVAN ŞİİRİ

"Yüksek zümre edebiyatı, saray edebiyatı, klasik Türk edebiyatı" gibi değişik adlarla da anılan "divan edebiyatı" 13. yüzyılda Hoca Dehhanî'nin yazdığı din dışı şiirlerle başlayıp modern döneme kadar (20. yüzyıla kadar) devam eden bir edebiyat geleneğidir.

Divan şiirinin şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Divan şiirinin ilk şairi Hoca Dehhanî'dir.

- Sanat için sanat anlayışı benimsenmiştir.
- Nazım birimi olarak "beyit" kullanılmıştır. Ancak dörtlük ve bent nazım birimiyle yazılan şiirler de vardır.
- Ölçü olarak aruz ölçüsü, kafiye olarak da genellikle tam ve zengin kafiye kullanılmıştır.
- Aşk, ayrılık, şarap, sevgili, Allah aşkı, doğa gibi konular en çok ele alınan konulardandır. Toplumsal konular geri planda tutulmuştur.

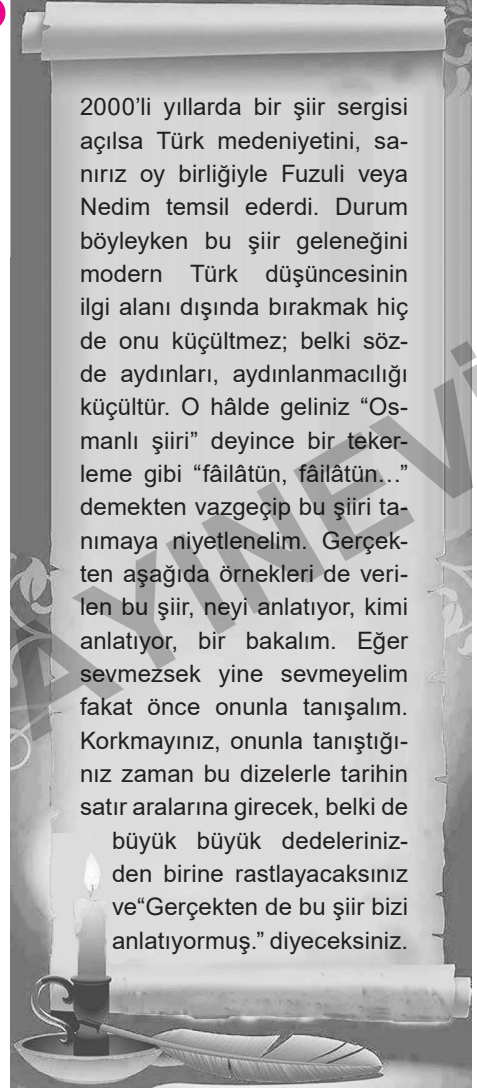
15

Aşağıdakilerden hangisi görselde yer alan temaya örnek oluşturmaz?

- A) Kimseye söz atmayın,
Söze fitne katmayın.
Kimseyi darıltmayın,
İncinsen de incitme.
- B) Sevgi istemişler yürek vermişiz
Aç kalıp açlara yemek vermişiz
Yıllarca boşuna emek vermişiz
Üç kuruş çıkara satılmışız biz.
- C) Gölgesinde otur amma
Yaprak senden incinmesin
Temizlen de gir mezara
Toprak senden incinmesin
- D) Biter gün, gün biter kendi kanımca
Ayı bir insanın yılları birdir
Hedefle iyilik, ezme karınca
Var ile yok insan, dünya kimindir.
- E) Dün geldim, bugün varım
Yarın belki varım belki yokum
Azrail ile yok senedim
Dil ile incitme beni.

16

Bu parçada sözü edilen şiir geleneği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk B) Tanzimat C) Divan
D) Servetifünun E) Millî Edebiyat

Kaside: Divan edebiyatında din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla söylenmiş şiirlere kaside denir. Kasideler övgü şiirleridir.

Kasidenin şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Kafiye düzeni gazelle aynıdır. Yani ilk beyit kendi arasında kafiyeli, diğer beyitlerin ilk mısraları serbest ikinci mısraları ilk beyitle kafiyelidir. (aa, ba, ca...)
- Beyit nazım birimiyle yazılır; en az 33, en fazla 99 beyitten

oluşur. Ancak beyit sayısı 33'ten az olan kasideler de vardır.

- Kasidenin ilk beyitine matla, son beyitine makta, şairin mahlasının geçtiği beyte taç beyit denir.

Kasidenin Bölümleri: Nesib (Teşbib), Girizgâh, Methiye, Fahriye, Tegazzül, Dua

Kasidenin genelinde işlenen konuya göre kaside çeşitleri şunlardır: Tevhid, münacat, naat, methiye, mersiye, hicviye.

- 13 (I) Gazetecinin gözü her zaman toplumun üzerinde olmalıdır. (II) Toplumun hiçbir kesimiyle içli dışlı olmamalı, toplumla arasında mesafe olmalıdır. (III) Kimi zaman bazı grupların basını kendi amaçları için kullanmak isteyeceklerini göz ardı etmemelidir. (IV) Kısaca gazeteci; mesleğinin etik kurallarına göre davranmalı, bu okuyucunun güvenini kazanmalıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak;

- I. I. cümlede belirtili isim tamlamaları kullanılmıştır.
 II. II. cümlede zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır.
 III. III. cümlede isim tamlaması yer almamaktadır.
 IV. IV. cümlede tamamlayanı ile tamlananı arasına sözcük girmiş belirtili isim tamlaması kullanılmıştır.

hangileri söylenemez?

- A) I ve II   B) II ve III   C) III ve IV   D) I ve IV   E) II, III ve IV

- 14 Seydi Ali Reis'in Mir'atü'l-Memâlik adlı meşhur eserinde bir dörtlüğünü kaydettiği türkü şöyledir:

"Deniz üstünde yürürüz
 Öcümüz komaz alırız
 Düşmanı arar buluruz
 Bize Hayreddinli derler"

Barbaros'a bağlı, Akdeniz'deki büyük zaferlere iştirak eden Türk denizcilerinin ruhunu bu dizeler ne güzel dile getiriyor.

Görseldeki ifadelerde yer alan belirtili - belirtisiz - zincirleme isim tamlamaları aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	Belirtili	Belirtisiz	Zincirleme
A)	Seydi Ali Reis'in	Büyük zafer	Barbaros'a bağlı
B)	Seydi Ali Reis'in ... eserinde	Deniz üstünde	Türk denizcilerinin ruhunu
C)	Seydi Ali Reis'in Mir'atü'l Memalik adlı	Ne güzel	Bu dizeler
D)	Bu dizeler	Akdeniz'deki büyük zaferlere iştirak eden	Türk denizcilerinin ruhunu
E)	Meşhur eserinde	Deniz üstünde	Barbaros'a bağlı

2. Belirtisiz İsim Tamlaması

- Tamlayanın ek almayıp tamlananın iyelik eki aldığı tamlamalardır. Bu tür tamlamalarda bir isim başka bir isme aitlik ilgisıyla değil, bir nesne ya da kavram ismi oluşturma ilgisıyla bağlıdır.
  - İşçiler otobüs durağında bekliyor.
  - Aradığı resim kalemini hiçbir yerde bulamıyordu.

3. Zincirleme İsim Tamlaması

- Tamlayanın, tamlananın veya her ikisinin kendi içinde başka bir isim tamlaması olduğu söz öbekleridir.
- Zincirleme isim tamlamaları en az üç adın zincirleme bir aitlik ilişkisi oluşturmasıyla meydana gelir.
  - Macera romanlarının okuyucusu çok az.
  - Okul müdürünün odası temizlendi.

TEST 1

DESTANIN ÖZELLİKLERİ / DESTAN
TÜRLERİ / DÜNYA EDEBİYATINDA DESTAN

- 1 Eski ve köklü bir geçmişe sahip hemen her milletin yapay veya doğal mutlaka bir destanının olduğuna inanılır. Bu yönde dünya edebiyatı incelendiğinde Japonların Şinto,

İspanyolların Le Cid, İranlıların Şehname,

Yunanların İlyada, Sümerlerin de Kalevala

destanlarının olduğu görülür.

Yukarıdaki parçada numaralanmış söz gruplarından hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 2 Aşağıdakilerden hangisi doğal destanların özelliklerinden biri değildir?

- A) Ait olduğu ulusun dili ile söylenmesi
B) Ulusları derinden etkileyen bir olayın anlatılması
C) Kahramanlarının ve anlatılan olayların olağanüstü özelliklere sahip olması
D) Halkın tanıdığı bir ozan tarafından yazılması
E) Halkın hayal dünyasında şekillenenek son hâlini alması

- 3 Doğal ve yapay destanları karşılaştıran aşağıdaki ifadelerin hangisinde bir bilgi yanlışı söz konusudur?

- A) Doğal destanlar anonim ürünlerken yapay destanların yazarı bellidir.
B) Doğal destanların oluşması için çok uzun bir zaman dilimi gerekirken yapay destanlarda böyle bir durum söz konusu değildir.
C) Doğal destanlarda toplumu derinden etkileyen olaylar anlatılırken yapay destanlarda gündelik olaylar anlatılır.
D) Hem doğal destanlar hem de yapay destanlar edebiyat ve tarih açısından önemli kaynaklardır.
E) Doğal destanlarda da yapay destanlarda da nazma ait özellikler söz konusudur.

- 4 Destanlarla ilgili olarak verilen aşağıdaki ifadelerin hangisinde bir bilgi yanlışı söz konusudur?

- A) Destanlar nazım-nesir karışık olan edebi ürünlerdir.
B) Milletlerin sosyal hayatından ve kültüründen izler taşır.
C) Olağanüstülüklerle süslenmiş bir anlatım vardır.
D) Doğal ve yapay destan olmak üzere ikiye ayrılır.
E) Destanlarda olayın başkahramanı genellikle sıradan bir kişidir.

DESTAN

Destan; milletlerin hayatında büyük yankılar uyandırmış tarihî, toplumsal veya doğal olayların anlatıldığı, olağanüstülüklerle süslenmiş uzun manzum eserlerdir.

Destanların şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Destanlar halkın ortak malı olan anonim ürünlerdir.
- Destanlar sözlü gelenekte dilden dile yayılır.
- Destanlar oldukça uzun edebi ürünlerdir.

- Destanlarda evrensellik değil, ulusallık ön plandadır. Her destan ait olduğu milletin kültüründen izler taşır.

- Ortaya çıkışı itibarıyla manzum ürünlerdir. Ancak zamanla manzum olma özelliğini kaybederek nesir hâline gelmiştir.

- Destanlar milletlerin hayatını derinden etkileyen önemli olayları konu edinir.

- Olağan olay ve kahramanların dışında olağanüstü özellik gösteren olay ve kahramanlar da vardır.

12 Bu destan Türk - İran savaşlarını konu almaktadır. Destanda büyük bir Türk komutanını anlatılır. Bu komutanın İran kaynaklarında geçen Afrasyab olduğu düşünülmektedir.

Bu parçada tanıtılan destan aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Şu Destanı
- B) Oğuz Kağan Destanı
- C) Alp Er Tunga Destanı
- D) Bozkurt Destanı
- E) Satuk Buğra Han Destanı

13 En küçükleri olan Buğu Han en akıllıdır. Uygurlar kendilerine hükümdar seçerler. Buğu Han soyundan gelen hükümdarlar Çinlilerle savaşır ve nihayet tahta geçen hükümdarlardan biri savaşa son vermek için oğlunu Çin prensesi ile evlendirir. Prensesle birlikte gelen Çin elçileri, Uygur ülkesinin saadetinin Kutlu Dağ adını taşıyan büyük bir kayaya bağlı olduğunu anlarlar ve prensese karşılık bu kayayı isterler. Hükümdar razı olur. Çinliler kayayı taşıyamayınca etrafında ateş yakıp üzerine kızgın yağ dökerler ve parçalarlar. Bu sayede parçaları Çin'e taşırlar. Bu hadiseden sonra Uygur ülkesindeki bütün kuşlar kendi dilleriyle kayanın gidişine üzülür. Yedi gün sonra hükümdar ölür, ırmaklar kurur, kıtlık meydana gelir. Bunun üzerine Uygurlar göç eder.

Göç Destanı ile ilgili yukarıdaki metinden hareketle;

- I. Uygur toprağının kutsal olduğu
- II. Göç Destanı'nda dini öğelere yer verildiği
- III. Anlatılan olayın gerçek olduğu

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I ve III

14 Hz. Muhammed kanatlı atı Burak'ın sırtında göklere yükseldiği "Mirâc Gecesi"nde gök katlarında kendinden önceki peygamberleri görür. Bunlar arasında birini tanıyamaz ve Cebrail'e bunun kim olduğunu sorar. Cebrail "Bu peygamber değildir. Bu sizin ölümünüzden üç asır sonra dünyaya inecek olan bir ruhtur. Türkistan'da sizin dininizi yayacak olan bu ruh 'Abdülkerim Satuk Buğra Han' adını alacaktır." der. Hz. Muhammed yeryüzüne döndükten sonra her gün İslamiyet'i Türk ülkesine yayacak olan bu insan için dua etti... Bu olaydan üç asır sonra Satuk Buğra Han, Kaşgar Sultanı'nın oğlu olarak dünyaya geldi. Satuk Buğra Han'ın doğduğu gün yer sarsılmış, mevsim kış olduğu hâlde bahçeler, çayırlar çiçeklerle örtülmüştü.

Satuk Buğra Han Destanı'ndan alınan parçayla ilgili olarak;

- I. Dini öğelere yer verilmiştir.
- II. Olağanüstülükler görülmektedir.
- III. Mekân bellidir.
- IV. Hâkim bakış açısı kullanılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I, II ve III
- D) I, II ve IV
- E) I, II, III ve IV

15 Aşağıda verilen destanlardan hangisi Türk destanları arasında gösterilemez?

- A) Bozkurt
- B) Şu
- C) Yaratılış
- D) Gılgamış
- E) Ergenekon

Saka Destanları

Alp Er Tunga Destanı: MÖ 7. asırda Türk - İran savaşlarında ün kazanmış, İran ordularını defalarca mağlup etmiş bir Türk hükümdarını anlatır. Onun İran destanlarındaki adı Afrasyap'tır. Alp Er Tunga'nın ölümünde söylenmiş bir sagu Dîvânu Lugâti't-Türk'te bulunmuştur. Ancak bununla ilgili asıl bilgi Şehname adlı İran destanında vardır.

Şu Destanı: Şu adındaki bir hükümdarın, Büyük İskender'in Türk illerine yürüyüşü sırasında onunla yaptığı savaşları anlatır. Bazı Türk boylarının adlarının nereden geldiğini izah yönüyle önemlidir. Eski Saka Devleti'nin hükümdarlarına "Şu" adı verilmesi nedeniyle bu destan Saka destanı olarak da bilinir.

Hun - Oğuz Destanları

Oğuz Kağan Destanı: Oğuz Kağan adlı bir hükümdarın savaşlarının anlatıldığı önemli bir Türk destanıdır.

TEST 4

EFSANE

- 1 I. Dini unsurlardan tamamen arınık olma
II. Süslü bir anlatımla ifade edilme
III. Anonim olup sözlü gelenekte yayılma

Yukarıda verilen özelliklerden hangileri efsanelerle ilgilidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 2 Bir tabiat olayını, bir varlığın meydana gelişini ya da tabiatta meydana gelen bir değişimi olağanüstü unsurlarla anlatan hikâyelere ..... denir.

Yukarıdaki tanımda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) masal   B) destan   C) efsane
D) halk hikâyesi   E) fabl

- 3 Efsaneler çeşitli kaynaklardan beslenerek oluşan edebi ürünlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi efsanelerin beslediği kaynaklar arasında gösterilemez?

- A) Mitoloji
B) Tarih
C) Din
D) Hayali - fantastik olaylar
E) Roman ve hikâyeler

- 4 Efsanelerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa sözlü bir şekilde aktarılır.
B) Efsanelerde kutsal öğelere rastlanabilmektedir.
C) Efsanelerde mutlaka tarihte gerçekleşen olaylardan kesitler sunulduğundan ilk anlatıcılarının ismi geçer.
D) Efsanelerde konuşma diline dayalı düz bir anlatım sergilenir.
E) Olağanüstü varlıkları ve olayları konu edinen anlatı türüdür.

- 5 Aşağıda verilen anahtar kelimelerden hangisi efsane ve masalda görülen ortak bir özellik olarak karşımıza çıkar?

- A) İnançları yansıtmaya
B) Olağanüstü özelliklere yer verme
C) Gerçek olarak kabul edilme
D) Evrensel olma
E) Belirli bir tarihi olayı anlatma

- 6 Efsane ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tabiatüstü özellikler gösteren kahramanlar yer alır.
B) Hayal gücünün ürünüdür.
C) Toplumun ortak malıdır.
D) Belirli ölçüde inandırıcılık söz konusudur.
E) Temel amaç ders vermektir.

EFSANE

Efsane; bir tabiat olayını, bir varlığın meydana gelişini ya da tabiatta meydana gelen bir değişimi olağanüstü unsurlarla anlatan hikâyelerdir. Efsaneler çok eski çağlardan bu yana söylenegelmiş ve ilk söyleyeni belli olmayan metinlerdir.

"Söylence" sözcüğü ile de ifade edilen efsaneler; insanların yaşadıkları coğrafyada önemli gördükleri olayları, kişileri, mekânları kutsallaştırmaları, nedenini anlayamadıkları olayları

çeşitli şekillerde yorumlamaları neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan efsanelerde olağanüstü olayların ve kişilerin varlığı kaçınılmazdır. Ancak bu metinlerde yaşanmış bazı olaylardan ve gerçekte yaşamış kişilerden de izler bulunur.

Efsaneler halkın özlemlerini, dünya görüşünü, hayalinde yarattığı insan tipini diğer edebi türlerden daha keskin bir biçimde ortaya koyar.

Dini nitelikteki efsanelere "menkıbe" denmektedir.

10 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük hem belirtme hem de niteleme sıfatı almıştır?

- A) İçeriye orta yaşlı bir kişi girdi.
- B) İnsana tepeden bakan itici biriydi.
- C) Gözü eski, cumbalı evleri arıyordu.
- D) O yıllarda çift düğmeli dar yakalı ceketler modaydı.
- E) Her gün aynı yorgun, asık yüzleri görmekten bıkip usanmıştı.

11 Aydınlık bir şarkı başlar

I
Buğdaylarda bereketin huzuru

Mor yaşmaklı kadınlar tarlada

II
Acı gıcırtilarla kağnılar yollarda

III
Kurulmuş bostanlara çadır

Yeni bir hayat yaylada

IV
Çardakta kilimlere dokunur sıla

Kavunsu kokar serinliği yelin

Yukarıdaki dizelerde numaralanmış sözlerden hangisi sıfat tamlaması oluşturmamıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Sıra Sayı Sıfatları: Adların sıralarını, derecelerini belirten sıfatlardır. Sayı sıfatlarının sonuna "-nci" eki getirilerek yapılır.

› 77. yıl, **birinci** gün, **11'inci** bölüm...

Üleştirme Sayı Sıfatları: Adların bölümlere ayrıldığını, bölüştürüldüğünü gösteren sıfatlardır. Tam sayıların sonuna "-(ş)er, -(ş)ar" ekleri getirilerek yapılır.

› **Beşer** yıl hapis cezası almışlar.

12 Aşağıdakilerden hangisinde soyut bir addan türeyip somut bir adı niteleyen sıfat kullanılmıştır?

- A) Bilgili bir öğrenci önündeki tüm engelleri aşip başarıya ulaşır.
- B) Bu yolun sana hiçbir fayda sağlamayaçağının bilincindedir.
- C) Alt kattaki komşumuz telaşlı telaşlı bir şeyler anlatıyordu.
- D) Güzel ve duru bir doğa manzarası görenleri büyülüyor.
- E) Şiirindeki sözcükler şaşkın ve mahcup bir şekilde bakıyordu.

13 Aşağıdakilerin hangisinde belirtme sıfatı yoktur?

- A) Kimi geceler eve biz uyduktan sonra geliyordu.
- B) Birkaç ay sonra babam da gelecek, o zaman her şey daha iyi olur.
- C) Soğuk havalar spor yapmasını engelliyormuş.
- D) Akşamları yarım ekmekle karın doyuruyorduk.
- E) Bugünlerde canı çok sıkkın, yalnızca bazı arkadaşlarıyla görüşüyor.

Topluluk Sayı Sıfatları: Bir defada doğan birden fazla kardeş için kullanılır. Bunlardaki "z" sesi çokluk bildirir. Tamlanan çoğul olabilir.

› **üçüz** bebek, **beşiz** çocuklar...

Kesir Sayı Sıfatları: Bir varlığın oranını gösteren sıfatlardır.

› **yüzde bir** ihtimal, **yarım (yüzde elli)** ekmek...

21

HASANKEYF YENİDEN HAYAT BULUYOR

I - Hasankeyf'in büyüleyici atmosferini kelimelerle anlatmak zor.

II - Hasankeyf'te âdetâ bir zaman yolculuğuna çıkıyorsunuz.

III - En görkemli çağını Artuklu ve Eyyubi dönemlerinde yaşamış Hasankeyf.

IV - Artuklu Sarayı, Eyyubi camileri, medreseleri ile kendinizi geçmişte baş-
layan ve hâlâ devam eden masalımsı bir dünyanın içinde buluyorsunuz.

V - Artuklu Köprüsü, Hasankeyf'in görkemli günlerinin sessiz tanığı gibi.

Hasankeyf ile ilgili afişte numaralandırılmış cümlelerin hangisinde sıfat-fiille yapılan sıfat tamlaması vardır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

- 22 (I) Yaklaştıkça yüzümüze serin bir yeşillik vurdu. (II) Kırmızı elmalar, gök armutlar, sarı ayvalar göründü. (III) Cırcır böcekleri ötüyordu çoşkuyla. (IV) Bahçenin kıyısı kalın bir böğürtlen çitiyle çevriliydi. (V) Arkadaki yamaçta bakımlı üzüm bağları görünüyordu.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede bir isim hem belirtme hem de niteleme sıfatı almıştır.
B) II. cümlede sıfat tamlaması türünde üç tane söz grubu vardır.
C) III. cümlede sıfat türünde bir sözcük kullanılmamıştır.
D) IV. cümlede sıfat tamlaması sıfat-fiille oluşturulmuştur.
E) V. cümlede sıfat tamlamasının tamlayanı bir isim tamlamasını nitelemiştir.

- 23 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizilerek belirtilen tamlama, eksik gösterilmiştir?

- A) Çantamda lezzetli börekler, çörekler ve kekler taşıyorum.
B) Yüksek ısıdan dolayı çelik tencerenin plastik sapı eridi.
C) Kurumuş yaprakları özenlice süpürdü.
D) Akşam saatlerinde temiz giyimli bir adam seni sordu.
E) Şu kumaş pantolon sana çok yakışıyor.

- 6 Türk edebiyatında çeviri romanın ilk örneği olan ..... adlı eser Yusuf Kâmil Paşa tarafından Fenelon'dan çevrilmiştir.

Buna göre yukarıdaki ifadede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Mai ve Siyah B) Telemak
C) Eylül D) Zehra
E) Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat

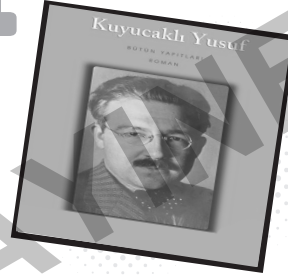
- 7 Modern romanın dünya edebiyatındaki ilk örneği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Don Kişot B) Sefiller
C) Madam Bovary D) Savaş ve Barış
E) Kırmızı ve Siyah

8

Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman Üzerine

Kuyucaklı Yusuf romanından; Yusuf ilk defa Edremit'te mektebe gitti. Fakat bu mektep devri pek uzun sürmedi. Buraya geldikleri zaman Yusuf on yaşlarındaydı. Sarı benizli, nahif fakat kuvvetli ve dayanıklı bir çocuktur.

Babası Yüzbaşı Ali Selahattin Bey, emekli olunca önce İzmir'e, daha sonra Edremit'e yerleşti. Sabahattin Ali, ilkokulu Edremit'te bitirdi, bir süre Edremit Lisesinde, daha sonra Balıkesir İlköğretmen Okulunda okudu.

Bir edebiyat dergisinden alınan yukarıdaki görselden hareketle edebî metinler ile ilgili hangisine ulaşılabilir?

- A) Edebî eserlerde sosyal mesaj verme kaygısı vardır.
B) Yazarlar, kaleme aldıkları eserlerinde ağır bir dil kullanırlar.
C) Bir edebî metnin başarısı yazarın, dili kullanma yeteneğine bağlıdır.
D) Edebî eserlerde, yazarların yaşamlarından izlere rastlamak mümkündür.
E) Edebî eserlerde dönemin siyasî ve sosyal hayatına dair izler bulunur.

- 18. yüzyılda İngiltere'de Daniel Defoe "Robinson Crusoe"yu, Jonathan Swift "Guliver'in Gezileri"ni yazmıştır. Bu türün yetkin örnekleri ise 19. yüzyılda verilmeye başlanmıştır.
- Roman, bir tür olarak karakteristik özelliklerini romantizm ve realizm akımları sayesinde 19. yüzyılda kazanmıştır.
- 20. yüzyıldaki sosyal ve teknolojik gelişmeler romana da yansımıştır. Bu dönem romancıları arasında;
  - Amerikan edebiyatından John Steinbeck, Ernest Hemingway,

Alman edebiyatından Thomas Mann, Erich Maria Remarque, Fransız edebiyatından Andre Maurois, Jean Paul Sartre, Albert Camus sayılabilir.

TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN TÜRÜNÜN GELİŞİMİ

- Türk edebiyatında roman türüyle ilgili ilk örnekler Tanzimat Dönemi'nde rastlanmaktadır. Bu dönemden önce, divan edebiyatındaki mesneviler ve halk edebiyatındaki halk hikâyeleri romanın yerini tutan eserler olsa da bu edebî metinler hem şekil olarak hem de içerik olarak modern romandan farklıdır.

- 19 I. Halkı eğitmeyi amaçlaması
II. Oldukça üretken bir sanatçı olması
III. Başarılı ve kusursuz romanlar kaleme alması

Yukarıda verilen özelliklerden hangisi ya da hangileri Ahmet Mithat Efendi ile ilgili değildir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

- 20 Eserlerinde gözleme büyük önem veren sanatçı, köy gerçeğine değinen ilk eser olan Karabibik'i yazmıştır. Ayrıca Türk edebiyatında psikolojik öğelerin kullanıldığı ilk roman olan Zehra'yı da yazmıştır. Sanatçının eserleri hem realist hem de natüralist özellik gösterir.

Yukarıda sözü edilen Tanzimat sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Samipaşazade Sezai
B) Ahmet Mithat Efendi
C) Nabizade Nazım
D) Yusuf Kâmil Paşa
E) Namık Kemal

Romantizm: 1830'lu yıllarda klasisizme tepki olarak doğan romantizm akımı Tanzimat Dönemi romanlarında etkili olmuş, Tanzimat sanatçıları bu akımın ilkeleri doğrultusunda romanlar yazmışlardır.

Roman Türünde İlkler

- **İlk çeviri roman:** Telemak (Yusuf Kâmil Paşa)
- **İlk psikolojik roman denemesi:** Zehra (Nabizade Nazım)

21 ve 22. soruları aşağıdaki kutucuklara göre cevaplayınız.

A

Türk edebiyatının ilk tarihi romanıdır. Romanın kişileri Adil Giray, Şehriyar, Perihan, Abbas ve Hamza Mirza'dır. Eserin konusu Osmanlı tarihinden alınmıştır. Namık Kemal bu eserini İslam birliği fikrini anlatmak için yazmıştır.

B

Tanzimat edebiyatında halk üzerinde en çok etkili olan sanatçıdır. Halka okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışmış ve bunda başarılı olmuştur. Sanatçı "Sanat toplum içindir anlayışını" benimsemiştir. Türk edebiyatında çok fazla yazmasından dolayı "yazı makinesi" olarak tanınmıştır.

- 21 **A** kutusunda verilen parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eylül   B) Zehra   C) Cezmi
D) Karabibik   E) Vurun Kahpeye

- 22 **B** kutusunda verilen parçada hakkında bilgi verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abdülhak Hamit Tarhan
B) Ahmet Mithat Efendi
C) Samipaşazade Sezai
D) Recaizade Mahmut Ekrem
E) Şemsettin Sami

- **İlk edebi roman:** İntibah (Namık Kemal)
- **İlk tarihi roman:** Cezmi (Namık Kemal)
- **İlk realist roman:** Araba Sevdası (Recaizade Mahmut Ekrem)
- **İlk yerli roman:** Taaşuk-ı Talat ve Fitnat (Şemsettin Sami)
- **İlk köy romanı:** Karabibik (Nabizade Nazım)

TEST 4

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE ROMAN

- 1 Önceleri Fecriâtî'ye katılıp daha sonraları Milli Edebiyat akımına dahil olan yazar, sosyal yaşamı romanlarının çıkış noktası yapmıştır. Sağlam bir gözlem yeteneğine sahip olan sanatçı özenli bir üslupla teknik bakımdan başarılı eserler vermiştir. Kiralık Konak, Nur Baba, Yaban gibi romanlar, yazarın en başarılı eserleri arasında gösterilebilir.

Bu parçada tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
B) Reşat Nuri Güntekin
C) Halide Edip Adivar
D) Falih Rıfkı Atay
E) Ahmet Hikmet Müftüoğlu

- 2 Edebiyatın birçok alanında eser vermiş olmasına karşın romancı olarak tanınmıştır. Romanlarında bireysel ve toplumsal konuları ele alan yazar, canlı ve kuvvetli tipler yaratmayı başarmıştır. Üslubu genellikle ikinci plana iten sanatçı, temayı önemser ve idealize ettiği kadın tiplerini ön plana çıkararak okuyucunun bu tiplere hayranlık duymasını sağlar.

Bu parçada çeşitli özellikleriyle tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Refik Halit Karay
B) Hüseyin Rahmi Gürpınar
C) Halide Edip Adivar
D) Reşat Nuri Güntekin
E) Yakup Kadri Karaosmanoğlu

- 3 Edebiyatımıza Anadolu'yu taşıyan yazar olarak bilinir. Yapıtlarında yanlış Batılılaşma anlayışını, yurdun çeşitli yerlerindeki yaşam sahnelerini işlemiştir. Romanlarında güçlü bir gözlemciliğe dayanan realizm unsurları vardır. Dudaktan Kalbe, Miskinler Tekkesi, Tanrı Misafiri, Balıkesir Muhasebecisi eserlerinden bazılarıdır.

Yukarıda tanıtılan sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Reşat Nuri Güntekin
B) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
C) Halide Edip Adivar
D) Refik Halit Karay
E) Falih Rıfkı Atay

- 4 I. Yaşamla iç içe ve toplumsal sorunları öne çıkaran bir roman anlayışı vardır.
II. Eserlerde daha çok yaşanan zaman anlatılmıştır.
III. İlerleme, çağdaşlık, cehalet, yoksulluk ve memleketçilik eserlerde ele alınan temel konulardandır.

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri Milli Edebiyat Dönemi roman anlayışıyla ilgilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE ROMAN

- Türk edebiyatında 1911 - 1923 yıllarını kapsayan edebi döneme "Milli Edebiyat Dönemi" denmektedir. Bu dönem adından da anlaşılacağı üzere edebi ürünlerde hem içerik hem şekil hem de dil olarak milliliğin esas alındığı bir dönemdir.
- Milli Edebiyat Dönemi'nde de Servetifünun Dönemi'nde olduğu gibi çok başarılı romanlar yazılmıştır. Ancak bu dönem

romanlarının daha önceki dönemlerde yazılan romanlardan farkı, ilk defa İstanbul dışına çıkılarak Anadolu'ya ve Anadolu insanına yer verilmesidir.

Milli Edebiyat Dönemi'nde yazılan romanların genel özellikleriyle ilgili şunlar söylenebilir:

- Milli Edebiyat Dönemi'nde bireysel konulardan çok, yaşamla iç içe ve toplumsal sorunları öne çıkaran bir roman anlayışı vardır.

TEST 5

YÜKLEMİN TÜRÜNE VE YERİNE
GÖRE CÜMLE TÜRLERİ

1 Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamına göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Kiralık Konak da Yaprak Dökümü gibi kuşak çatışmasının ve yanlış Batılılaşmanın işlendiği bir romandır.
- B) İnsan, düşündükleri ve ürettikleriyle uygarlığın gelişmesine katkıda bulunur.
- C) Bu roman ne kahramanlarının özlemlerine ne tutkularına ne de iç dünyalarına ışık tutmuştur.
- D) Şiirime biraz dikkatli bakan biri her zaman onlarda hikâye çizgisi bulabilir.
- E) Bir dilin söz dağarcığıyla o dili konuşan toplumun yaşam biçimi arasında sıkı bir ilişki vardır.

2 Aşağıdaki dizelerden hangisinin yüklemi fiildir?

- A) Diri bir sabahın eylülü
Binlerce hüznü çağırın
- B) Yanmış bal kokularıyla dolu rüzgâr
Kıyılarındaki camlarda
- C) Şimdi bir Akdeniz salgınının
Sonsuz bir otobüs yolculuğu gibi
- D) Gönlünü Şirin'in aşkı sarınca
Yol almış hayatın ufuklarınca
- E) On yıl var ayrımın Kınadağı'ndan
Baba ocağından, yar kucağından

3 "Değil" sözcüğünün kullanıldığı aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamca olumludur?

- A) Bu kalem benim değil.
- B) Sınava çalışmıyor değil.
- C) Dünyada en önemli şey para değil.
- D) Günümüzde sokaklar özellikle de geceleri çok da güvenli değil.
- E) Genellikle akşam vakitlerinde evde değil.

4 Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi fiilden türeyen bir isimdir?

- A) İşten çıkınca yorgun argın eve dönüyordu.
- B) Annesinden kendisine kalan tek miras sevgiydi.
- C) Sahaya çıkan futbolcular çok hırslı görünüyordular.
- D) Elindeki kalemin mürekkebi bitince imzası yarım kaldı.
- E) Dağların ardındaki maden ocağında çok şiddetli bir patlama meydana geldi.

5 Hangisinde yüklem olumsuz olduğu hâlde cümlenin anlamı olumludur?

- A) Yakınlarınızdan biri hastaysa ona yardım eder misiniz?
- B) Bugün apartmana tanımadığınız biri hiç girdi mi?
- C) Dünkü önerinizi geri çekmeniz, sorun yaratmaz mı?
- D) Olaylara karışmaktan bir süre de olsa vazgeçmez misiniz?
- E) Başkasıyla buluştuğunuzu sanki görmedim mi?

CÜMLE TÜRLERİ

Cümleler yüklem türüne, anlamlarına, öğelerin dizilişine ve yapılarına göre çeşitli türlere ayrılmaktadır.

Yüklem Türüne Göre Cümleler

- Bir cümlenin yüklemi sözcük türü olarak fiil ya da isim olmak üzere iki farklı şekilde karşımıza çıkar.
- Fiil olan sözcükler kip ve şahıs eklerini alarak, isim olan sözcükler ise ek fiil olarak yüklem görevinde kullanılır. Bu ba-

kımdan yüklem türüne göre cümleler fiil cümleleri ve isim cümleleri olmak üzere iki alt başlıkta incelenir.

Fiil Cümlesi: Yüklem görevinde kullanılan sözcüğün çekimli fiil olduğu cümlelerdir. Çekimli fiiller, bir fiilin kip ve şahıs eklerini alarak çekimlenmesiyle oluşturulur. Dilimizde fiil cümleleri, isim cümlelerinden daha çok kullanılmaktadır.

- "Dün gece geç saatlere kadar çalıştı." cümlesinin yüklemi "çalıştı" sözcüğüdür. Bu sözcük tür olarak fiildir (çalışmak) ve görülen geçmiş zaman eki (-di) almıştır.

22

1 Teyzesinin oğlu öğretmenmiş.

2 Dershanelerde her konuda bol bol test bulunur.

3 Her işin başı sağlıklıdır.

4 Çocuklar okulun bahçesindeydi.

5 Sınavı kazanmaktır en büyük amacım.

Görselde birinci cümleden başlanarak bir isim bir fiil cümlesi olacak şekilde örnekler verilmiştir. Buna göre kaç numaralı cümle yanlış verilmiştir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

23

I Açılan bir gülsün sen.

Kurallı cümle

II Günün sonunda bir çay molası...

Devrik cümle

III Bugün hava güzel değildi.

Olumsuz cümle

IV Bu soruyu kim çözebilir?

Soru cümlesi

Görselde verilen cümlelerden hangilerinin örnekleri yanlış verilmiştir?

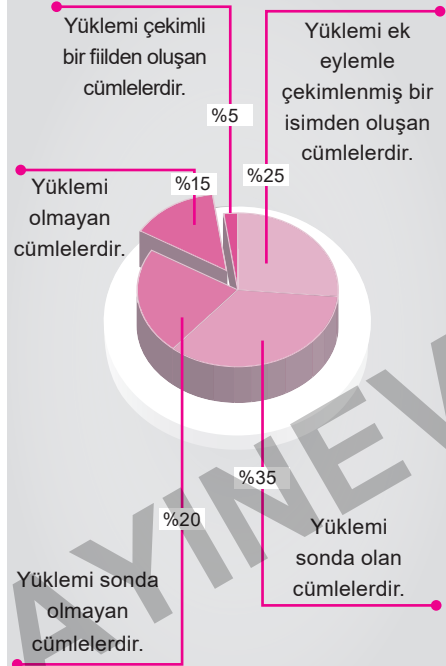
- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

› Balkona çıkan adam etrafa küfürler savuruyordu. ("Küfür savurma" eylemi gerçekleştiği için cümle olumludur.)

Olumsuz Cümle: Fiil cümlelerinde eylemin gerçekleşmediğini, işin yapılmadığını; isim cümlelerinde ise söz konusu kavramın var olmadığını, bulunmadığını ifade eden cümlelerdir. Fiil cümleleri olumsuzluk eki "-ma" ve "ne ... ne" sıralı bağlacıyla; isim cümleleri ise "yok, değil" sözcükleriyle, "-sız" ekiyle ve "ne ... ne" sıralı bağlacıyla olumsuz hâle getirilebilir.

24

CÜMLE TÜRLERİ

Bu grafikte cümle türleriyle ilgili açıklamalar ve bu açıklamalara öğrencilerin örnek verme oranları verilmiştir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisini %15'lik dilime giren öğrencilerden biri oluşturmuş olabilir?

- A) Arabacı B...'a yaklaştığını söylüyor, arabanın içine doğru başını çeviriyordu.
B) Dağın tepesine çıktığınızda karşınızda uçsuz bucaksız bir ova...
C) Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz.
D) Kim bu yiğit acaba?
E) ...Şehrin öte başından boğuk boğuk sesler gelmeye başladı...

› "Onun oyunlarına gelmeyelim.", "Ne bu işi yaparım ne de para isterim." cümlelerinde yüklemde bildirilen iş gerçekleşmediği için bu cümleler olumsuzdur.

• Bazı cümleler biçimce olumlu olduğu hâlde anlamca olumsuz olabilir.

› "Yıllarca ne aradı ne sordu." cümlesinde "Yıllarca aramadı, sormadı" anlamı vardır ancak cümlede olumsuzluk eki ya da olumsuzluk bildiren herhangi bir sözcük yoktur.

17

AHTAPOT

1

Ahtapot sözcüğü Yunancada sekiz ayaklı anlamına gelen sözcükten türemiştir. Ilıman denizlerde yaşayan bir yumuşakçadır. Sekiz adet dokunacı vardır.

2

Ahtapot renk değiştirerek bulunduğu ortama hemen uyum sağlayabilir. Bunu o kadar hızlı bir şekilde yapar ki bir anda gözden kaybolabilir.

3

Bazı ahtapotlar gizlenmek için mürekkep olarak adlandırılan renkli bir sıvı salgılar. Bu nedenle mürekkep balıklarıyla karıştırılabilirler.

4

Ahtapotlar zeki ve meraklı deniz canlılarıdır. Suyun altında ses çıkaran, ışığı yansıtan ya da parlayan cisimler hemen ilgilerini çeker.

5

En büyük ahtapot türü dev pasifik ahtapotudur. Bu ahtapotun boyu 9 metreye, kütlesi 70 kilograma ulaşabilir.

Ahtapotlarla ilgili çeşitli bilgilendirmelerin yapıldığı numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik cümle yoktur?

A) 1

B) 2

C) 3

D) 4

E) 5

- Dün akşama kadar çalıştım, çok yoruldum. (Bu cümlede "çalıştım" ve "yoruldum" sözcükleri yüklemdir ve virgülle birbirine bağlanmıştır. Her iki cümlenin de öznesi "ben" olduğu için bu cümle bağımlı sıralı cümledir.)
- Biri yer, biri bakar. (Bu cümlede "yer" ve "bakar" yüklemeleri virgülle bağlanmıştır. Bu iki cümle arasında öge ortaklığı olmadığı için bu cümle bağımsız sıralı cümledir.)

Bağlı Cümle: Aralarında anlam ilgisi bulunan basit ya da birleşik cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlandığı cümlelerdir.

- Bu cümle türünü sıralı cümleden ayıran tek fark; sıralı cümlede yüklemeler arasına virgül ya da noktalı virgül gelirken bağlı cümlede yüklemeler arasında bağlaç kullanılır.
  - › Hava bulutlu ve durduğumuz tepe rüzgârlıydı.
  - › Yazmayı bilmiyor veya rol yapıyor.

14

Gölge oyunu olarak da bilinen Karagöz oyunu tasvir adı verilen şekillerin ışık yardımıyla bir perdeye yansıtılması şeklinde oynanır. Usta-çırak ilişkisiyle nesilden nesile aktarılan bu oyunları oynatan kişilere ..... denir.

Yukarıda verilen görselin yansıttığı ve yapılan açıklamada boş bırakılan yere getirilmesi gereken sözcük aşağıdakilerden hangisidir?

- A) hayali   B) yordak   C) meddah   D) dayrezen   E) kuklacı

15 Hacivat: Eee, görüşmeyeli nasılsın Karagöz'üm?

Karagöz: Köftehor, her gün görüşüyoruz ya!..

Hacivat: Canım lafın gelişi öyle denir. Yani dünden beri nasılsın, neler yapıyorsun?

Karagöz: Bulduğum her işi yapıyorum.

Hacivat: Aferin, boş duranı Allah sevmez! Keşke okuma yazman da olsaydı, hiç işsiz kalmazdın.

Karagöz: Boş kaldıkça çalışıyorum ya...

Hacivat: Çok iyi! Neredesiniz?

Karagöz: Bizim evdeyiz.

Hacivat: Canım öyle değil, yani çalışmanın neresindesiniz.

Karagöz: Çalışmanın içindeyiz Hacı Cavcav!

Hacivat: Allah iyiliğini versin! Ne çalışıyorsunuz?

Karagöz: Bilmiyor musun, ilkokul birinci sınıf kitaplarına çalışıyoruz.

Hacivat: Efendim onu biliyorum. Harfleri söktün mü?

Karagöz: Ben söktüm de hanım kaybolmasınlar diye tekrar yerlerine dikiyor.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yanlış anlamalara dayalı bir gülmece söz konusudur.
B) Karagöz, Hacivat'a oranla daha az bilgilidir.
C) Gölge oyunun mukaddime bölümünden alınmıştır.
D) Karagöz hazırcevap bir tiptir.
E) Geleneksel Türk tiyatrosu örneğidir.

Gölge Oyununun Bölümleri

Mukaddime (Giriş): Oyunun başlangıç bölümüdür.

Muhavere (Söyleşme): Asıl konuyla ilgili olmayan, Karagöz ile Hacivat arasındaki karşılıklı konuşmalara dayanır.

Fasıl (Oyun): Asıl oyunun yer aldığı bu bölümde, konuya uygun olarak çeşitli tipler perdeye gelir.

Bitiş: Karagöz ile Hacivat'ın aralarındaki konuşma kavga ile son bulur. Kusurlar için özür dilenir, bir sonraki oyunun adı söylenir ve böylece oyun sona erer.

22 ve 23. soruları aşağıdaki görsele göre cevaplayınız.

22 Yukarıdaki görsele yansıtılan oyunlarla ilgili olarak;

- I. Profesyonel olmayan ancak taklit yeteneği olan oyuncular tarafından oynanır.
- II. Kapsamlı bir dekor ve kostüm hazırlığı söz konusudur.
- III. Bu oyunlarda doğaçlama oldukça önemlidir.
- IV. Toplumun geleneksel güldürü anlayışını ortaya koyar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III   B) I ve IV   C) II, III ve IV   D) I, III ve IV   E) I, II, III ve IV

23 Yukarıdaki görsel hangi tiyatro çeşidine aittir?

- A) Modern tiyatro   B) Orta oyunu   C) Köy seyirlik oyunu
D) Meddahlık   E) Gölge oyunu

Meddahlığın şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Meddahlık için tek adamlı tiyatro veya tek kişilik orta oyunu da diyebiliriz. Çünkü meddah orta oyunundaki bütün tipleri kendi kişiliğinde birleştirir.
- Meddahların çoğu, klasikleşmiş, tekerlemeye benzeyen beyitlerle veya söz gruplarıyla öyküye başlar ve öyküyü bitirir.
- Meddah, kişilerin ağız özelliklerini taklit ettiği gibi hayvanların, doğanın ve cansız nesnelerin seslerini de taklit eder.
- Meddahın mendil ve sopa olmak üzere iki tane aksesuarı vardır. Mendille çeşitli taklitler yapar, sesini değiştirir, terini siler. Sopyayı da oyunu başlatmak, seyirciyi sessiz olmaya çağırarak, kapıyı vurmaya için ya da saz, süpürge, tüfek, at yerine kullanır.
- Bitiş aşamasında hikâyeden çıkan sonucu (kıssa) bildirir. Bir sonraki öykünün adını ve öyküyü nerede anlatacağını söyler.
- Meddahlık geleneği usta - çırak ilişkisi içinde devam etmiştir.

TEST 5

YAZIM KURALLARI /
NOKTALAMA İŞARETLERİ

1 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Ben bu yazıları başkalarının okuması için yazdım, kendimle dertleşmek için yazmadım.
- B) Dadaloğlu, Güneydoğu Anadolu'da yaşayan göçebe Avşar boyundandır.
- C) Yarışmada 1'nci olana altın madalya vermişler.
- D) Dün akşam saz çalıp oynadıkları yer Ayşe teyzemin evi oldu.
- E) Mehmet Rauf, Servetifünun Dönemi'nde yetişmiş önemli yazarlardandır.

2 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımı ile ilgili bir yazım yanlışı vardır?

- A) Ağrı Dağı, Türkiye'nin en büyük dağdır.
- B) İshak Paşa Sarayı her yıl binlerce turisti ağırlıyor.
- C) Kurtuluş mahallesindeki dönüşüm her yönüyle mahalleyi olumlu etkiledi.
- D) Amerika'nın kuzey komşusu Kanada'dır.
- E) Arjantin bir Güney Amerika ülkesidir.

3 20. yüzyılın en güçlü Fransız yazarlarından

I II
biri olan Albert Camus, 1913'te Cezayir'in
III IV
Mondovi Kasabası'nda doğdu.
V

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4 Biz pek farkında olmasak da özellikle

I
Avrupa'nın kuzeyinde ve Kuzey Amerika'da
II

yaşayan bazı insanlar, Akdeniz mutfağına gıpta ediyor. Bu ülkeler de vejetaryen olma-
III

nın bazı zorlukları da var. Oysa Ege'de iş
IV V

çok kolay. Çünkü zeytinyağlı yemekler zaten bu mutfağın ayrılmaz bir parçası.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5 İlerlemiş yaşına karşın sağlıklı (.) dinç görü-

I
nen nine şöyle diyor (:) "Sağlığımı (:) işte bu
II III

soluduğum havaya borçluyum (.)" Ardından
IV

şunu da ekliyor: "Yaylanın suyuyla yoğurduna da (...)"
V

Yukarıdaki parçada numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6 Bu konuyu başka bir açıdan da ele alabiliriz (I) Son on beş yirmi yılın bazı sorunlarını hatırlayalım (II) ilköğretim seferberliği, çok partili hayata giriş (III) tarımın makineleşmesi gibi.

Bu parçada numaralandırılmış yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi getirilmelidir?

- A) (.) (:) (:) B) (.) (:) (.) C) (:) (.) (.)
D) (.) (:) (.) E) (:) (.) (.)

TEST 1

ANI TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ VE TÜRK
EDEBİYATINDAKİ GELİŞİMİ

1 Aşağıda verilen eserlerden hangisi anı türünde kaleme alınmamıştır?

- A) Saray ve Ötesi
B) Zoraki Diplomat
C) Yılanlı Kuyudan
D) Türk'ün Ateşle İmtihanı
E) Bir Ölünün Defteri

2 Muharrem ayında Horasan'a gitmek niyetiyle Fergana vilayetinden çıkıp Hisar vilayetinin yaylalarından olan İlek Yaylası'na indim. Burada yirmi üç yaşına girdiğim vakit ilk defa tıraş oldum. Herhangi bir umuda kapılarak benimle gelenlerin sayısı büyük ve küçük iki yüzden fazla, üç yüzden biraz azdı.

Yukarıda verilen parça aşağıdaki edebi türlerden hangisini örneklendirmektedir?

- A) Günlük B) Deneme C) Anı
D) Mektup E) Makale

3 Aşağıda verilen Servetifünun Dönemi sanatçılarından hangisi anı türünde eserler kaleme almamıştır?

- A) Halit Ziya Uşaklıgil
B) Ahmet İhsan Tokgöz
C) Mehmet Rauf
D) Tevfik Fikret
E) Hüseyin Cahit Yalçın

4 Aşağıdakilerden hangisi anının özelliklerinden biri değildir?

- A) Kişisel deneyimler yansıtılır.
B) Tarihe kaynaklık eder.
C) Bilgi ve belgelerden yararlanılmaz.
D) Genellikle tanınmış kişilerin hayatlarına ışık tutar.
E) Kişisel düşüncelere yer verilebilir.

5 Türk edebiyatında önemli bir yere sahip olan "Türk'ün Ateşle İmtihanı" adlı anı kitabının yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahmet Rasim
B) Halide Edip Adıvar
C) Halit Ziya Uşaklıgil
D) Yakup Kadri Karaosmanoğlu
E) Reşat Nuri Güntekin

ANI (HATIRA)

Kişilerin başından geçen ya da yaşadıkları dönemde şahit oldukları olayları üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra yazıya aktarmalarıyla oluşan edebi türe anı denir. Anılarda anlatılanlar, yazar tarafından yaşanmış ve gözlenmiş olaylar olduğundan anı metinleri en gerçekçi yazı türü olarak kabul edilir. Bu bakımdan anılar tarihi gerçeklerin ortaya çıkarılmasına, daha net hâle getirilmesine katkı sağlayan edebi ürünlerdir. Ancak bu özelliğinden

dolayı anıları tarih kitabı gibi de değerlendirmemek gerekir.

Anılar ele alınan konunun mahiyetine göre olay merkezli anılar ve kişi merkezli anılar olmak üzere iki başlıkta incelenebilir.

Anıların şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Anılar yaşanmakta olan değil yaşanmış olanı konu edinir.
- Öğreticilik amaçlandığı için açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılır.

8. ÜNİTE

TEST 1

HABER METİNLERİNİN ÖZELLİKLERİ / CÜMLE TÜRLERİ

1 Haber yazılarının özellikleriyle ilgili verilen aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı söz konusudur?

- A) Haber yazılarında akıcı ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- B) Aktarılan olay güncel olmalı ve insanların dikkatini çekmelidir.
- C) Haberin doğruluk değeri araştırılmalı ve güvenilirlik ön planda tutulmalıdır.
- D) Heyecanı artırmak için olaylar abartılmalıdır.
- E) Haberin başlığı ile içeriği arasında uyum olmalıdır.

2 Adıyaman'da 6 katlı inşaatın çatı katına çıkarak intihar teşebbüsünde bulunan 41 yaşındaki H. S. polisler tarafından ikna edildi. Yaptığı hatalardan ders almayan ve eşinin haklı olarak evi terk etmesini kabullenemeyen şahıs, ifadesi alınmak üzere Emniyet Müdürlüğüne götürüldü.

Yukarıdaki haber metninde haberciliğin hangi ilkesine aykırı bir özellik vardır?

- A) Kitlesellik
- B) Açıklık
- C) Doğruluk
- D) Tarafsızlık
- E) Samimiyet

HABER METNİ

Günlük gazetelerde, belli aralıklarla yayımlanan dergilerde, meslek kuruluşlarının belli aralıklarla yayınladığı bültenlerde; radyo ve televizyonlarda belli zaman aralıklarıyla sunulan bültenlerde halka duyurulmak üzere yayımlanan yazılara haber yazısı denir.

Haber yazılarının şekil ve içerik özellikleri şunlardır:

- Haberin içeriği ve başlığı ilginç olmalıdır. Bu durum haberin okunmasında ve yayılmasında oldukça etkilidir.

HABER METNİ

3 "Televizyon, gazete ve dergi gibi yayın organlarında halka duyurulmak üzere yayımlanan yazılara ..... denir."

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) mektup
- B) eleştiri
- C) biyografi
- D) deneme
- E) haber yazısı

4 Aşağıda verilenlerden hangisi haber yazılarında kullanılan 5N 1K ilkesi doğrultusunda sorulan sorulardan **değildir**?

- A) Nasıl?
- B) Ne zaman?
- C) Niçin?
- D) Neyi?
- E) Nerede?

5 ..... 1860 yılında Şinasi ve Ağâh Efendi tarafından çıkarılmış olup ilk özel gazete olma özelliğine sahiptir. .... ise 1840'ta William Churchill tarafından çıkarılmış ilk yarı resmi gazetedir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Takvim-i Vekâyi - Ceride-i Havadis
- B) Tercümân-ı Ahvâl - Ceride-i Havadis
- C) Tercüman-ı Ahvâl - Tasvir-i Efkâr
- D) Hürriyet - Takvim-i Vekâyi
- E) Muhbir - Tasvir-i Efkâr

- Haber duyulmamış olmalıdır. Çünkü okuyucu herhangi bir şekilde duyduğu bir haberi okuma gereği duymaz.
- Haber önemli olmalı ve geniş bir zümreyi ilgilendirmelidir.
- Haber doğru olmalı ve bu haberi aktaran kişi habere yorumunu katmamalıdır.
- Herkesin kolaylıkla anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- Haber yazılarında dil göndergesel işlevde kullanılır.

TEST 2

YAZIM KURALLARI /
NOKTALAMA İŞARETLERİ

1 Aşağıdakilerin hangisinde kısa çizgi (-) kullanılmaz?

- A) Bir olayın başlangıç ve bitiş tarihlerinin arasında
B) Cümle içindeki ara sözlerin başında ve sonunda
C) Birbiriyle ilişkili iki ülke adının arasında
D) Dil bilgisi incelemelerinde eklerin başında
E) Cümle içinde eş görevli sözcüklerin arasında

2 Uzaya çıkan ilk insan olan Yuri Gagarin'in "Dünya masmavi görünüyor ( ) Ne kadar da muhteşem ( ) İnanılmaz ( )" sözleri her şeyin özeti aslında.

Bu parçada ayraçlarla gösterilen yerlere sırasıyla aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi getirilmelidir?

- A) ( ) (:) (!)   B) (!) (!) (!)   C) ( ) ( ) (!)
D) ( ) (!) (!)   E) ( ) (!) ( )

3 Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna soru işareti (?) getirilmelidir?

- A) Bu konudaki kararı ne olacak, bilmiyorum
B) İşin sonu nereye varacak, hep birlikte göreceğiz
C) Beni gördü mü koş koş yanıma gelirdi
D) Bunları yapması için ona kim yetki vermişti
E) Seninle görüşmeyeli ne kadar da uzun zaman olmuş

4 Günümüzde işletmeler hızla değişen çevre koşullarına uyum sağlayabilmek ve rekabette bir adım önde olabilmek için kolayca taklit edilemeyecek, kendilerini diğer işletmelerden farklı kılacak, kendilerine özgü bir takım değerler oluşturmak zorunludur.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

5 Ülkemizin üzerinde bulunduğu coğrafya geçmişten bu güne birçok medeniyetin yaşadığı, dünyanın başka hiçbir yerinde kolay kolay karşılaşamayacak tarihi ve kültürel mirasa sahip bir coğrafyadır.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

6 Kültürlere ev sahipliği yapmış bir coğrafyada yaşamaktayız. Anadolu'nun ne doğusunda ne de batısında bu denli zengin renklere sahip ve tarihi kökleri bulunan kültürlere raslamak mümkün değildir.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

TÜM KİTAP İÇERİKLERİ BURADA!

Tüm kitap içeriklerine ve akıllı tahta içeriklerine ulaşmak için
"Editör Data" uygulamasını indirin.
(Telefonunuzun kamerasını açıp karekodun okutunuz)

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

ISBN 978-605-280-371-4

9 786052 803714